

19. 4. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vzájemná vázanost restituční povinnosti účastníků civilního řízení při neplatném nebo zrušeném závazku?

Ustanovení § 457 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, stanovilo, že účastník smlouvy je povinen vrátit druhému vše, co podle neplatné nebo zrušené smlouvy dostal. Ustanovení § 2993 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, v účinném znění, stanoví, že strana závazku má právo na vrácení toho, co plnila, pokud plnila na neplatný nebo zrušený závazek; plnily-li obě strany může každá ze stran požadovat, aby jí druhá strana vydala, co získala, přičemž právo namítnout vzájemné plnění není dotčeno. Je žalobce dle účinné právní úpravy při neplatném nebo zrušeném závazku povinen ve svém žalobním petitu reflektovat vzájemnou restituční povinnost či nikoli?

Právní režim dle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Ustanovení § 457 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zakládalo v případě, že si oba účastníci smlouvy plnili vzájemně na neplatnou nebo zrušenou smlouvu, ze zákona závazek spočívající v povinnosti každého z účastníků smlouvy vrátit druhému účastníku vše, co od něj na základě takové smlouvy dostal. Žalobce, jakožto účastník smlouvy, se tedy mohl domáhat na žalovaném, jakožto druhém účastníku smlouvy, vydání toho, co mu na základě neplatné nebo zrušené smlouvy plnil jen tehdy, pokud mohl zároveň splnit i svou zákonnou povinnost, tj. vydat žalovanému, co od něj na základě takové smlouvy získal.

S ohledem na právní úpravu ukotvující výše popsaný zákonný závazek byly civilní soudy povinny ve výroku rozhodnutí vyslovit vzájemnou restituční povinnost účastníků řízení k vydání plnění nabytého na základě neplatné nebo zrušené smlouvy, tj. k vydání bezdůvodného obohacení. Výrok rozhodnutí musel, pokud např. žalobce odstoupil od kupní smlouvy, jejímž předmětem byla koupě osobního automobilu, znít takto: *„Žalovaný je povinen žalobci zaplatit peněžitou částku proti povinnosti žalobce vydat žalovanému osobní automobil.“* Pokud tedy žalobce v petitu své žaloby nereflekoval vzájemnou zákonnou vázanost restituční povinnosti účastníků smlouvy, jeho žaloba musela být zamítnuta. Zároveň bylo shledáno nepřípustným poučování účastníka řízení, jak věcně formulovat petit žaloby, aby žalobě bylo vyhověno, neboť by se jednalo o nepřípustné hmotněprávní poučení.[1]

Právní režim dle zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, v účinném znění

Z textace ustanovení § 2993 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, v účinném znění, vyplývá, že norma již nekonstruuje vzájemný závazek spočívající v povinnosti každého z účastníků smlouvy vrátit druhému účastníku vše, co od něj na základě neplatné nebo zrušené smlouvy dostal, nýbrž zakládá každému z účastníků smlouvy samostatné právo domáhat se na druhém účastníku vydání takto poskytnutého plnění.

Žalobce tedy v petitu své žaloby není povinen a, jak vyplývá mj. z příslušné důvodové zprávy, ani oprávněn[2] reflektovat vzájemnou vázanost restituční povinnosti účastníků smlouvy a civilní soud to po něm nesmí vyžadovat. Žalobcem navrhovaný žalobní petit a zároveň výrok rozhodnutí by měl znít,

vycházejí z výše uvedeného příkladu, takto: „Žalovaný je povinen žalobci zaplatit peněžitou částku.“

V režimu současné právní úpravy může být vzájemná vázanost restituční povinnosti účastníků smlouvy ze strany civilního soudu vyslovena pouze tehdy, pokud by žalovaný uplatnil námitku vzájemného plnění[3] a navrhl tak vydat rozhodnutí, dle kterého: „Žalovaný je povinen žalobci zaplatit peněžitou částku proti povinnosti žalobce vydat žalovanému osobní automobil.“

Pokud žalovaný v případě neuplatnění námítky vzájemného plnění žalobci dle exekučního titulu nezaplatí do dne předcházejícího dni, ve kterém se exekuční titul stane vykonatelným, peněžitou částku, žalobce může podat exekuční návrh, aniž by na něm mohlo být vyžadováno prokázání splnění nebo připravenosti splnit vzájemnou povinnost oprávněného ve vztahu k povinnému. V opačném případě, tj. pokud žalovaný uplatní námitku vzájemného plnění a civilní soud vydá rozhodnutí obsahující vzájemnou vázanost restituční povinnosti účastníků řízení, musí žalobce (oprávněný) prokázat splnění nebo připravenost splnit vzájemnou povinnost ve vztahu k žalovanému (povinnému).[4]

JUDr. Marcel Jurčaga,
advokátní koncipient

[1] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2014, sp. zn. 23 Cdo 2325/2013.

[2] „Při vzájemném plnění z neplatné smlouvy vznikají každé ze stran její majetková práva a je věcí každé strany, zda své právo uplatní. Navrhuje se proto ponechat autonomii každé ze stran, zda bude požadovat, nač má sama právo...“ Vizte Důvodovou zprávu k zákonu č. [89/2012 Sb.](#), občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

[3] Bílková, J.: Bezdůvodné obohacení v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 541 s.

[4] Tamtéž.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)

- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)